

บทที่ 5

บทสรุป

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 จังหวัดพิษณุโลก ผู้ศึกษาได้สรุปขั้นตอนการศึกษา สรุปผลการศึกษา อภิปรายผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้า
2. การดำเนินการศึกษา
3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สรุปผลการศึกษา
6. อภิปรายผล
7. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์การศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39
2. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39

การดำเนินการศึกษา

ผู้ศึกษาได้กำหนดขั้นตอนของการศึกษา ในการศึกษาสภาพการดำเนินงานการจัดระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 จังหวัดพิษณุโลก ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และด้านการส่งต่อ เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า
2. ออกแบบวิจัย
3. สร้างเครื่องมือและหาคุณภาพของเครื่องมือ
4. เก็บรวบรวมข้อมูล
5. วิเคราะห์ข้อมูล
6. สรุป เขียนรายงานผลการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรในโรงเรียนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2553 ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 39 โรงเรียน จำนวนบุคลากรทั้งหมด 1,509 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2553 ในจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 39 โรงเรียน ข้อมูลในแต่ละโรงเรียนประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน 1 คน ครูผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนละ 1 คน ครูที่ปรึกษาโรงเรียนละ 1 คน ผู้แทนผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนละ 1 คน รวมทั้งหมด 156 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้ศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความถี่ ร้อยละและนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

ตอนที่ 2 สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาระดับการปฏิบัติงานเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 จังหวัดพิษณุโลก โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) ของแบบสอบถาม

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน วิเคราะห์โดยใช้ความถี่ประกอบการบรรยาย

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

จากการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 จังหวัดพิษณุโลก ตามความคิดเห็นของ ผู้บริหาร ครูผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูที่ปรึกษา และผู้แทนผู้ปกครองนักเรียน สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการส่งต่อนักเรียน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน

1.1 สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ข้อ 2 การสัมภาษณ์หรือสอบถามข้อมูลนักเรียนเกี่ยวกับด้านครอบครัว อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ ข้อ 5 การใช้แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อ 4 การเก็บรวบรวมข้อมูลด้านพฤติกรรมจากผู้ปกครองนักเรียนอยู่ในระดับมาก

1.2 สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ข้อ 10 การคัดกรองนักเรียนจากข้อมูลผู้ปกครอง อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ ข้อ 8 การคัดกรองนักเรียนจากระเบียบสะสมและแบบประเมินพฤติกรรมเด็ก(SDQ) อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อ 7 การพิจารณาคัดกรองตามเกณฑ์โรงเรียนที่กำหนดไว้ อยู่ในระดับปานกลาง

1.3 สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็น รายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 13 การประเมินผลการจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ ข้อ 11 การจัดกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom) อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อ 16 การเยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อให้กำลังใจและแก้ปัญหาหารือกับผู้ปกครอง อยู่ในระดับปานกลาง

1.4 สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 20 การจัดกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน (Buddy) อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ ข้อ 17 การให้คำแนะนำปรึกษาเบื้องต้น อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ข้อ 26 การรายงานและประเมินผลในการดำเนินงานการป้องกัน และการแก้ไขปัญหา นักเรียน อยู่ในระดับปานกลาง

1.5 สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการส่งต่อนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 30 การประสานงานกับครูที่รับช่วยเหลือ อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ ข้อ 32 รายงานผลการดำเนินงานการส่งต่อนักเรียนให้กับต้นสังกัด อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อ 28 การพิจารณาข้อมูลนักเรียนเพื่อการส่งต่อ อยู่ในระดับมาก

2. ด้านปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 จังหวัดพิษณุโลก ดังนี้

2.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับ ผู้ปฏิบัติขาดความเข้าใจ การใช้เครื่องมือ นักเรียนมีจำนวนมากทำให้การดูแลไม่ทั่วถึง ครูมีกิจกรรมอื่นมาก จึงทำงานไม่ต่อเนื่องและมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลว่า ครูควรทำงานเป็นทีมและมีระบบในการทำงานที่สมบูรณ์ ควรพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และเข้าใจในการใช้เครื่องมือได้อย่างถูกต้อง ครูประจำชั้นควรออกพบปะผู้ปกครองนักเรียน ควรให้ครูประจำชั้นเป็นผู้ดูแลนักเรียนรายบุคคล

2.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน พบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับ การขาดการประชุมกันอย่างต่อเนื่อง ครูแนะแนวไม่รู้จักภูมิหลังนักเรียนเท่ากับครูประจำชั้น การพัฒนาแก้ไขปัญหากลุ่มเสี่ยงมีปัญหาอย่างขาดระบบ มีนักเรียนย้ายเข้าออกบ่อยครั้ง ความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลจากระเบียบ สดสม SDQ ไม่มีคุณภาพ มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับด้านการคัดกรองนักเรียนว่า ควรมีผลสรุปการคัดกรองที่เป็นระบบและมีการดูแลอย่างต่อเนื่อง ควรให้ครูประจำชั้นคัดกรองนักเรียน ควรดำเนินการอย่างเป็นระบบให้ครอบคลุมทุกด้าน ควรให้ครูประจำชั้นช่วยในการคัดกรอง

2.3 ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน พบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม การแนะนำนักเรียนมีน้อย นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 เป็นวัยรุ่มนึ่งมักแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว นักเรียนมีความแตกต่างระหว่างบุคคล และมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนว่า ครูผู้สอน ควรส่งเสริมนักเรียนให้ทำกิจกรรมต่างๆ เกี่ยวกับการแนะนำเพิ่มมากขึ้น ควรพัฒนาดำเนินการเชิงระบบ PDCA ควรมีการจัดกิจกรรมตามความต้องการของนักเรียน ควรมีโครงสร้างการบริหารงานแนะนำที่ชัดเจนเป็นระบบ ครูประจำชั้นและครูแนะแนวควรดูแลอย่างใกล้ชิด

2.4 ด้านการป้องกันและแก้ปัญหา พบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับ การศึกษาปัญหาไม่มีความชัดเจนไม่เป็นระบบ นักเรียนแต่ละช่วงชั้นมีปัญหาตามวัย และมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ปัญหาว่า ควรมีการประชุมร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาและวางแผนการป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้น ครูทุกคนในโรงเรียนควรช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหา ควรจัดให้มีการวิเคราะห์นโยบาย มาตรฐานและข้อมูลพื้นฐานในการแนะนำ ครูประจำวิชา ครูประจำชั้น ครูปกครอง ควรสอดส่องดูแลนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงอย่างใกล้ชิด

2.5 ด้านการส่งต่อนักเรียน พบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับนักเรียนมีปัญหาซับซ้อนเกินความสามารถที่จะช่วยเหลือได้ ความร่วมมือในทีมงานมีน้อย การส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาแต่ไม่แจ้ง ผลกลับมายังครูประจำชั้น นักเรียนทะเลาะวิวาท และมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งต่อนักเรียนว่า ควรหาเทคนิควิธีการในการช่วยเหลือและส่งต่ออย่างเป็นระบบและประสิทธิภาพ ควรลดบทบาทหน้าที่ครูแนะแนวในด้านอื่น ๆ ลง การประสานงานระหว่างงานปกครองและงานแนะแนวควรเข้มแข็ง ควรประสานงานระหว่างครูปกครอง ครูประจำชั้น และครูแนะแนวให้มากกว่าเดิม ผู้รับผิดชอบควรมีการส่งต่อตามสายงาน

อภิปรายผล

การศึกษาสภาพการดำเนินงานการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 จังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการส่งต่อนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านการคัดกรองนักเรียน และ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ซึ่งจะได้อภิปรายผลเป็นรายด้าน ดังนี้

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากโรงเรียนมัธยมส่วนใหญ่มีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและบันทึกผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน (ปพ.6) บันทึกกระเป๋ายินสะสม (ปพ.8) ได้ให้ความรู้แก่ครูเกี่ยวกับระบบดูแล

ช่วยเหลือนักเรียน แต่บางส่วนที่ไม่ได้ปฏิบัติ คือ การใช้แบบประเมินพฤติกรรม (SDQ) และการเยี่ยมบ้าน ดังที่ กรมสุขภาพจิต (2544 , หน้า 22 – 23) ได้กล่าวว่าเพื่อให้ได้ข้อมูลนักเรียนที่ครอบคลุมทั้งด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ ด้านครอบครัว ควรใช้วิธีการและเครื่องมือ คือระเบียบวิธีแบบ ประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) หรือวิธีการและเครื่องมืออื่น ๆ เช่น การสัมภาษณ์นักเรียน การศึกษาจากแฟ้มสะสมผลงาน การเยี่ยมบ้าน การศึกษาข้อมูลจากแบบบันทึกการตรวจสุขภาพด้วยตนเอง ผลการศึกษาใกล้เคียงกับประภาศรี ศรีวงศ์พันธ์ (2549) พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่มีการวางแผนในการจะทราบข้อมูลนักเรียนการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน การสัมภาษณ์นักเรียน รวมทั้งการจัดทำระเบียบวิธีแบบ (ปพ.8) และการบันทึกในสมุดบันทึกผลการเรียนรู้ (ปพ.5) เช่น แฟ้มสะสมผลงาน แบบบันทึกสุขภาพ สำหรับปัญหา พบว่า ผู้ปฏิบัติขาดความเข้าใจการใช้เครื่องมือ นักเรียนมีจำนวนมากทำให้การดูแลไม่ทั่วถึงและครูมีกิจกรรมอื่นมากจึงทำงานไม่ต่อเนื่อง ใกล้เคียงกับผลการศึกษาของปรีชา มานวกุล (2543) พบว่า ขาดบุคลากรด้านการแนะแนว ครูมีกิจกรรมอื่นมากและทำงานไม่ต่อเนื่อง

2. ด้านการคัดกรองนักเรียน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจากโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ จำแนกนักเรียนตามพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการติดยาเสพติด การจำแนกนักเรียนที่มีความประพฤติคือออกเป็นกลุ่มเสี่ยง การจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองนักเรียน มีการวางแผนการคัดกรองนักเรียน คัดกรองนักเรียนออกเป็นกลุ่มปกติ คัดกรองนักเรียนออกเป็นกลุ่มมีปัญหาคัดกรองนักเรียนออกเป็นกลุ่มที่มีความสามารถพิเศษ ดังที่ กรมสุขภาพจิต (2544, หน้า 25) ได้กล่าวไว้ว่าโรงเรียนควรมีการประชุมครูเพื่อการพิจารณาเกณฑ์การจัดกลุ่มนักเรียนร่วมกันเพื่อให้มีมาตรฐานหรือแนวทางคัดกรองนักเรียนที่เหมือนกัน เป็นที่ยอมรับของครูในโรงเรียน รวมทั้งให้มีการกำหนดเกณฑ์ว่า ความรุนแรงหรือความถี่ของพฤติกรรมเท่าใดจึงจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหา ส่วนปัญหาในด้านนี้ พบว่า ขาดการประชุมกันอย่างต่อเนื่องและครูแนะแนวไม่รู้ภูมิหลังนักเรียน

3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจากโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติ ในเรื่องการจัดกิจกรรมอบรมประจำสัปดาห์ การจัดการประกวดเพื่อให้โอกาสนักเรียนได้แสดงผลงานของตนเองและการมอบหมายให้นักเรียนรับผิดชอบประจำวัน คือ การจัดกิจกรรมส่งเสริมอาชีพอิสระและการให้ความรู้ครูในการให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่นักเรียนและส่งเสริมให้กับนักเรียนที่เรียนอ่อน ซึ่งผลการศึกษาของ เดช สุธรรมปวง (2542) พบว่าโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนมีการหารายได้ระหว่างเรียน เช่น ฝึกอาชีพปลูกผักสวนครัว ปลูกไม้ผลเลี้ยงปลา เลี้ยงไก่ จัดทำอาหาร ขายของ งานประดิษฐ์ ฯลฯ ดังที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2539, หน้า 353) กล่าวว่า การดำเนินงานหรือการจัดกิจกรรมที่

เกี่ยวกับการแนะแนวให้แก่แก่นักเรียนในช่วงที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เพื่อช่วยให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง สภาพแวดล้อมสามารถพัฒนาตนเองและปรับตัวเข้ากับสังคมและสถานการณ์ได้เป็นอย่างดี ส่วนปัญหาในด้านนี้ พบว่าการจัดกิจกรรมการแนะแนวนักเรียนมีน้อย ซึ่ง ซอลัดดา ซัวญเมือง (2541, หน้า 46 - 49) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของครูแนะแนวว่า ต้องมีความรู้เนื้อหาที่จะจัดกิจกรรมและวิชาการ รู้หลักในการจัดกิจกรรม มีเทคนิคและทักษะในการจัดกิจกรรมแนะแนว โดยเน้นให้มีการปฏิบัติจริงรวมไปถึงต้องมีบุคลิกภาพดี จะทำให้ประสบผลสำเร็จต่อการจัดกิจกรรม ทำให้เด็กเกิดความเคารพศรัทธาต่อครูแนะแนว

4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญห พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจากโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติในเรื่องการรักษาความลับของนักเรียน และการให้ความร่วมมือในการป้องกันพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนในบางส่วนที่ไม่ปฏิบัติ คือ การให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือนักเรียน ดังที่ กรมสุขภาพจิต (2544, หน้า 5) กล่าวว่า กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้การช่วยเหลือนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะทำให้การช่วยเหลือมีประสิทธิภาพก่อให้เกิดความร่วมมือ ร่วมใจของครูทุกคน ซึ่งใกล้เคียงกับผลการศึกษาของ เกษม ดวงงาม (2542) พบว่า มีการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน โดยคณะครู อาจารย์ ฝ่ายวิชาการ มีการแทรกกิจกรรมส่งเสริมในระหว่างเรียน มีการดูแลเอาใจใส่นักเรียนที่มีปัญหา หรือปมด้อย

5. ด้านการส่งต่อ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจากโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่มีการปฏิบัติในเรื่องการจัดโครงการอาหารกลางวันโดยไม่จัดเก็บค่าใช้จ่าย การปัจฉิมนิเทศแก่นักเรียนที่สำเร็จการศึกษา การจัดป้ายนิเทศ การปฐมนิเทศนักเรียนใหม่ และการให้คำปรึกษาแก่นักเรียนเกี่ยวกับการคบเพื่อน คือ เชิญผู้ปกครองมารับทราบถึงความจำเป็นในการส่งต่อนักเรียนและอีกครั้งหนึ่งที่ไม่ได้ปฏิบัติ คือ ให้ครูแนะแนวได้ช่วยเหลือแก้ไขปัญหาของนักเรียน บันทึกการส่งต่อนักเรียน ติดต่อหน่วยงานในชุมชนเพื่อหางานให้นักเรียนทำ ซึ่ง รวีวรรณ ชินะตระกูล (2539, หน้า 27 - 28) กล่าวว่า กิจกรรมแนะแนวประกอบด้วย 3 ทาง คือ (1) การแนะแนวทางการศึกษา เพื่อช่วยเหลือให้นักเรียนให้รู้จักเข้าใจเลือกศึกษาตามความสามารถของตน (2) แนะแนวอาชีพ มุ่งเน้นช่วยเหลือให้บุคคลเลือกประกอบอาชีพตามความถนัด ความสนใจ ตลอดจนช่วยเตรียมบุคคลเพื่อประกอบอาชีพ (3) แนะแนวส่วนตัวและสังคม ช่วยให้เกิดพัฒนาด้านส่วนตัวและสังคม ด้านความเป็นอยู่ ความเจริญทางด้านกายและจิตใจอารมณ์ที่มั่นคง ปรับตัวเอง อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ปัญหาที่พบในโรงเรียน คือ นักเรียนมีปัญหาซับซ้อนเกินความสามารถที่จะช่วยเหลือได้ ความร่วมมือในทีมงานมีน้อย และการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหา ซึ่งเทียบเคียงกับผลการศึกษาของ เพ็ญวิภา พรหมสุวรรณ (2547)

พบว่า การส่งต่อนักเรียนที่ครูที่ปรึกษาแก้ไขปัญหาไม่ได้ไปยังครูคนอื่นหรือครูแนะแนว หรือครูปกครอง ก็ทำได้เป็นบางครั้ง

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 จังหวัดพิษณุโลก ที่เกี่ยวกับการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรอง การส่งเสริมนักเรียนการป้องกันและแก้ปัญหา และการส่งต่อนักเรียนผ่านงานด้านความร่วมมือระหว่างงานปกครองและงานแนะแนว พบว่า ได้ปฏิบัติทุกด้าน แต่ยังพบข้อบกพร่องในด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล คือ ผู้ปฏิบัติขาดความเข้าใจการใช้เครื่องมือ นักเรียนมีจำนวนมากทำให้การดูแลไม่ทั่วถึงและครูผู้สอนหมุนเวียนสอนหลายห้องจึงจำนักเรียนไม่ได้ ส่วนด้านการคัดกรอง ความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลจากระเบียบสะสม SDQ ไม่มีคุณภาพ

นอกจากนี้ด้านการส่งต่อ ครูไม่ค่อยเห็นความสำคัญในการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ควรสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถมาร่วมกันทำงาน และครูควรรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน ร่วมกันแก้ปัญหา เน้นระบบพี่ดูแลน้องพร้อมทั้งจัดสรรงบประมาณและอุปกรณ์ให้เพียงพอ เพื่อให้การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 จังหวัดพิษณุโลก มีคุณภาพ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

ข้อค้นพบจากการศึกษาสามารถนำไปใช้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน ดังนี้

1.1 ควรมีการพัฒนาด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลโดยเพิ่มศักยภาพในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านพฤติกรรมจากผู้ปกครองนักเรียน มีระบบในการทำงานที่สมบูรณ์ พัฒนาศักยภาพให้มีความรู้และเข้าใจในการใช้เครื่องมือได้อย่างถูกต้อง ครูประจำชั้นควรออกพบปะผู้ปกครองนักเรียน และดูแลนักเรียนรายบุคคล

1.2 ควรมีการพัฒนาด้านการคัดกรองนักเรียน โดยมีการพิจารณาคัดกรองตามเกณฑ์โรงเรียนที่กำหนดไว้ มีผลสรุปการคัดกรองที่เป็นระบบและมีการดูแลอย่างต่อเนื่องครูประจำชั้นคัดกรองนักเรียนให้ครอบคลุมทุกด้าน

1.3 ควรมีการพัฒนาด้านการส่งเสริมและพัฒนา โดยการเยี่ยมบ้านนักเรียน เพื่อให้กำลังใจและแก้ปัญหาร่วมกับผู้ปกครอง มีพัฒนาการดำเนินการเชิงระบบ PDCA มีการจัดกิจกรรมตาม

ความต้องการของนักเรียน มีโครงสร้างการบริหารงานแนวนอนที่ชัดเจนเป็นระบบ ครูประจำชั้นและครูแนวนอนควบคุมดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด

1.4 ควรมีการพัฒนาด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยการรายงานและประเมินผลในการดำเนินงานการป้องกัน และการแก้ไขปัญหา นักเรียน มีการวิเคราะห์นโยบายมาตรฐานและข้อมูลพื้นฐานในการแนวนอน ครูประจำวิชา ครูประจำชั้น ครูปกครอง และสอดส่องดูแลนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงอย่างใกล้ชิด

1.5 ควรมีการพัฒนาด้านการส่งต่อ โดยการพิจารณาข้อมูลนักเรียนเพื่อการส่งต่อหาเทคนิควิธีการในการช่วยเหลือและส่งต่ออย่างเป็นระบบและประสิทธิภาพ ลดบทบาทหน้าที่ครูแนวนอนในด้านอื่น ๆ ลง การประสานงานระหว่างงานปกครองและงานแนวนอนควรเข้มแข็ง ผู้รับผิดชอบควรมีการส่งต่อตามสายงาน

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา เขต 39 ตามเกณฑ์การประกันคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.2 ควรทำการศึกษาผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา เขต 39 ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เพราะจะได้ค้นพบข้อมูลในเชิงลึก และทราบรายละเอียดของปัญหาชัดเจนขึ้น

2.3 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขตอื่นๆ เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาไปเป็นแนวทางในการปรับปรุง และพัฒนา การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาให้มีมาตรฐานและเป็นแนวทางการดำเนินที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2.4 ควรศึกษาและติดตามประเมินผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่องทุกปี เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น